

LA MUSE

PRISMA STRING TRIO

FLORENT SCHMITT (1870-1958)

Trio à cordes Op. 105 (1944)

{1}	Animé sans excès	10:33
{2}	Alerte sans exagération	4:43
{3}	Lent	8:23
{4}	À l'allure d'une ronde animée	10:07

DARIUS MILHAUD (1892-1974)

La Muse ménagère | The Household Muse (1944)

dédicace à | dedicated to M.M.M.M.

Piano suite arranged for Prisma String Trio by Bob Gilmore (5,7,8,9,11,14)

Petra Griffioen (6,13,19), Tim Kliphuis (10,15,17), Marijn van Prooijen (12,16,18)

{5}	La Mienne - My Own	1:23
{6}	Le Réveil - The Awakening	0:54
{7}	Les Soins du ménage - Household Cares	0:51
{8}	La Poésie - Poetry	1:54
{9}	La Cuisine - Cooking	0:48
{10}	Les Fleurs dans la maison - Flowers in the House	1:22
{11}	La Lessive - Laundry	1:13
{12}	Musique ensemble - Music Together	1:45
{13}	Le Fils peintre - The Son who Paints	1:11
{14}	Le Chat - The Cat	1:27
{15}	Cartomancie - Fortune Telling	1:58
{16}	Les Soins au malade - Nursing the Sick	2:38
{17}	La Douceur des soirées - Sweetness of the Evenings	1:33
{18}	Lectures nocturnes - Reading at Night	1:20
{19}	Reconnaissance à la muse - Gratitude to the Muse	1:42

Total Playing Time: 56:00 min.

LA MUSE

Dear listener, here is a recording with a very personal history.

It starts with our choice for this music. We present to you two completely different works from 1944. One is turbulent and magnificent, the other intimate and poetic. The two composers could not be more different, and might be said to clash. And yet, we feel their works are a beautiful match and even reinforce each other. Was it inspiration, call it the Muse, that brought the two together? Florent Schmitt's muse seems to be Music itself, leading him on in an explosion of compositional creativity. Darius Milhaud names his wife Madeleine as his muse and pours his gratitude into a musical tribute.

Let Prisma be your muse now - and listen.

Janneke's story

When the Prisma String Trio was founded in 2002, this naturally started a search for repertoire, as the plucky younger sister of the string quartet has been neglected by most composers. Every now and then, we'd discover a hidden gem of such originality and depth that we wonder why it's not played more often. Amongst all the repertoire tips from string colleagues, one mysterious name caught my attention: *Florent Schmitt*. The comment: '*manic Ravel, extremely difficult*'. This name kept buzzing around in my head. After ten years of polishing up the better-known string trio jewels, my Prisma colleagues finally gave in. Armed with hammers and picks, we set to work unearthing this hidden treasure. And lo and behold, a beautiful diamond came to the surface.

Florent Schmitt's story

Florent Schmitt is the most important French composer you've never heard of. Born in Lotharingen, 19-year-old Schmitt is drawn irresistibly to the centre of European culture, Paris. He instantly befriends Ravel and Stravinsky: artists should stick together, according to Florent Schmitt. Every Sunday throughout his life, he will host open house afternoons in his *Villa Oiseau de Feu*.

He is often seen as the missing link between German and French music, ostensibly because

his birthplace is closer to Stuttgart than to Paris. We, however, consider his music French through and through! Debussy, Ravel and his teacher Fauré have all influenced Schmitt's development. His style takes a look at impressionism, and instead creates an exciting and confused world of dark poetry and fairy-tale ecstasies.

For thirty years, Florent Schmitt is also feared and loved in his role as music critic. His short temper and acidic wit are legendary. He unreservedly defends his good friend Igor Stravinsky at the riotous premiere of *Le Sacre du Printemps*. As the hall murmurs and giggles with disapproval right from the start, Stravinsky hears Schmitt's voice pouring scorn on the posh ladies from the 16th arrondissement: "Shut it, bitches of the Sixteenth!" Schmitt's review published five days later in *La France* gives an insight into the man and the musician himself: "Mr Igor Stravinsky's music, with its devilish excitement, its crazy maelstrom of hallucinating rhythms, its merging of harmonies in ways that defy convention or analysis, with an aggressive daring that no one up till now - even Mr Richard Strauss - has shown; through the obsessive insistence of his themes, their wit and exoticism; through his search for a paradox of sound: bold combinations of timbres and systematic use of extreme registers in the instruments; through his tropical orchestrations, iridescent and unbelievably sumptuous; in short, through an excess of unheard-of sophistication and refinement, the music of Mr Igor Stravinsky achieves this unexpected - but intentional - result; it gives us the impression of darkest barbarity." This could be Schmitt talking about his own music. He concludes: "The genius of Igor Stravinsky could not have been demonstrated any better than by the lack of understanding of the mob and its cruel hostility. (...) Reducing everything to their conceited mediocrity, they will never admit or tolerate that an artist creates without regard for them. (...) With infallible logic, human stupidity claims its birthright."

In everyday life, Schmitt's favourite pastime is teasing, especially where it concerns the music of fellow composers. His rude behaviour earns him a nickname: *the boar from the Ardennes*. Oft-quoted is his triumphant remark during a performance of Ravel's *Bolero*, when

he enters the auditorium halfway through the piece: "I came to hear the modulation". Even Darius Milhaud - his beloved counterpart on this CD - is not free from his taunts. When the two meet in the break of Milhaud's opera *Bolivar*, Schmitt jokes, with a twinkle in his eye and without once referring to the music: "Well Darius, it's time I went. How about you?" This bullish temperament fuels a compositional frenzy that will last until his death at age 87. His colleagues have the greatest respect for him. To quote Olivier Messiaen: "Disagreeing about his greatness is simply inconceivable".

The *Trio à Cordes Op. 105* is a fascinating work by a composer focusing on chamber music more and more in his later years. Schmitt dedicates it to the *Pasquier Trio* and in it he explores the limits of what they can do. The three brothers Jean, Pierre and Étienne Pasquier practice the piece for a whole year before premiering it and recording it on 78 rpm record. It's not easy on the listener either, but those who make the effort are handsomely rewarded. It's really exciting to hear the composer conjure up such richness of sound and colour with just the three instruments; it's like we're hearing a string sextet for three players. Sophistication, extravagance, restless movement and poignant lyricism alternate in a grand composition that presents new musical vistas every time you hear it afresh.

Michiel's story

Often, our Prisma rehearsals start with a more than cursory answer to the question "*How are you?*" At nine thirty a.m., we find ourselves sharing not just musical issues, but also our personal triumphs, disappointments and depressions. Add to this many a car, train or back-stage conversation and you will understand we've got to know each other very well over the years. Our way of playing, preparing programmes but also how we put this CD together cannot but have a personal touch.

Elisabeth's story

The muse came to my aid in one of my darkest moments. In 2012, my partner, musicologist Bob Gilmore, was diagnosed with a serious illness. We knew then that his life was coming to an end. The period up to his death on 2 January 2015 was intensely difficult,

and at the same time beautiful and loving. I did all I could to make Bob's remaining time as bearable and meaningful as possible. One evening, Bob surprised me with *La Mienne*, the first movement of the piano cycle *La Muse Ménagère*. He had written an arrangement for string trio in secret, just as Milhaud had quietly worked on this present for his love, Madeleine. I was so moved! In his last months, Bob managed to add five more movements. I can still picture him sitting at the table under the night-time lamp, writing notes in his refined script. Again and again, the pain in his hands made him stop, but he persevered out of love. Janneke and Michiel suggested we let our loved ones, our muses, finish the suite: Michiel's wife Petra Griffioen, Janneke's husband Tim Kliphuis and her brother Marijn van Prooijen. This way, we have formed one big musical household. The arranged suite is a beautiful ode to Bob and to Muses Ménagères all over the world.

Milhaud's story

The Milhauds are an artistic family. We know Darius as the figurehead of the famed *Groupe des Six* and Madeleine is a celebrated actress and librettist. They often collaborate and travel the world together. Milhaud's health is frail for most of his life and he ends up in a wheelchair. In France, the Milhauds have a housekeeper who looks after Darius when Madeleine is on tour, but in 1940 the family emigrates to the United States to avoid persecution by the Nazi regime. Darius talks about this in his autobiography, *My Happy Life*: "Life is hard for Madeleine here: There are no servants in the United States except at wages higher than the salaries of University professors (...). Madeleine has to cope with it all unaided: cleaning, buying provisions, cooking and washing up - and we have a constant stream of visitors. She also acts as chauffeur for me and has to snatch a few moments here and there for her own work and reading. You see that the title of the little piano suite I wrote for her, *La Muse Ménagère*, is no fanciful allusion."

Milhaud's close friend and biographer, Paul Collaer, describes the suite of 15 miniatures as follows: "This beautiful expression of appreciation has a confidential quality. Most of the fifteen pieces could even be described as 'silent music', meaning the kind of silence that descends on a household toward evening, when thoughts turn inward, few words need to

be exchanged, and all is at peace. (...) It is a moving experience on a quiet evening to read through the several sections entitled *Poetry*, *Music Together*, *Sweetness of the Evenings*, and *Reading at Night*, to penetrate the veiled, vague murmurs of the *Fortune Telling*, to conjure up the image of the beloved muse herself in those sections entitled *Cooking* and *Laundry*, and to discover with amusement the turbulence of *The Son who Paints*.”

Michiel Weidner

Translation: **Tim Kliphuis**

Prisma's story

Since its inception in 2002, Prisma String Trio has been lauded for its cutting edge performances. Firmly rooted in the classical string tradition, the Trio presents music from all over the world, from all ages and in many styles, bringing the historic and the contemporary together in an organic way.

Prisma have performed in The Royal Concertgebouw, De Doelen, Muziekgebouw aan 't IJ and Rijksmuseum halls, at international festivals such as Wonderfeel, Grachtenfestival and November Music and on radio and TV.

ELISABETH SMALT VIOLA

A decorative graphic at the top of the page consisting of white, swirling, vine-like lines with small yellow teardrop shapes at the ends of some branches.

LA MUSE

Beste luisteraars, voor u ligt een cd met een persoonlijk verhaal.

Het begint bij onze keuze voor deze muziek. We schotelen u twee heel verschillende werken voor, allebei uit 1944. Het ene is turbulent en overweldigend, het andere ingetogen en poëtisch. De twee componisten zijn zeker geen geestverwanten, eerder botsende karakters. Toch vinden wij dat hun werk prachtig bij elkaar past en elkaar zelfs versterkt. Zou het inspiratie zijn, noem het de Muze, die de twee bij elkaar brengt? De muze van Florent Schmitt lijkt de muziek zelf te zijn, de drijvende kracht achter zijn explosieve componeerdrijf. Darius Milhaud wijst zijn vrouw Madeleine aan als muze en eert haar met beeldschone muziek.

Laat Prisma dan uw muze zijn en luister.

Jannekes verhaal

De oprichting van Prisma Strijktrio in 2002 leidde vanzelfsprekend tot een zoektocht naar repertoire. Aan het eigenwijze zusje van het strijkkwartet hebben niet veel componisten zich gewaagd. Af en toe stuiten we op een verborgen schat van zo'n originaliteit en diepgang dat het een raadsel is waarom hij op de plank is blijven liggen. Tussen de tips van collega's over triorepertoire viel een mysterieuze naam op: *Florent Schmitt* en er stond bij: *'dolgedraaide Ravel, waanzinnig moeilijk'*. Die naam bleef in mijn hoofd rondzingen. Na tien jaar polijsten van bekende strijktriojuwelen lieten mijn Prisma-maten zich overhalen. We namen hamers en houwelen ter hand om die verborgen schat uit te graven. Tot onze grote vreugde kwam er een schitterende diamant tevoorschijn. Et voilà!

Florent Schmitts verhaal

Florent Schmitt is de belangrijkste Franse componist van wie u nog nooit had gehoord. De Lotharinger wordt op 19-jarige leeftijd onweerstaanbaar aangetrokken door het middelpunt van de Europese kunstwereld, Parijs. Hij raakt er meteen bevriend met Ravel en Stravinsky. Kunstenaars onder elkaar, dat is belangrijk voor Florent Schmitt. Gedurende heel zijn leven houdt hij elke zondagmiddag open huis in zijn *Villa Oiseau de Feu*.

Velen zien in hem de verbindende schakel tussen Duitse en Franse muziek, waarschijnlijk omdat zijn wieg dichterbij Stuttgart staat dan bij Parijs. Wij vinden zijn muziek door en door Frans. Debussy, Ravel en zijn leraar Fauré drukken een stempel op zijn ontwikkeling. Zijn stijl gaat het impressionisme voorbij, op zoek naar een opwindende en verwarde wereld van duistere poëzie en sprookjesachtige extase.

Behalve componist is Florent Schmitt dertig jaar lang een geliefd en gevreesd muziekcriticus. Een tijdboom van temperament met een messcherpe pen. Zonder enige reserve springt hij op de bres voor zijn goede vriend Igor Stravinsky bij de beruchte première van *Le Sacre du Printemps*. Als de zaal direct vanaf het begin afkeurend begint te mompelen en giechelen hoort Stravinsky de stem van Schmitt: "Koppen dicht, jullie sletten van het Zestiende!", waarmee hij zich richt tot de sjieke dames uit het 16e arrondissement. Zijn recensie die vijf dagen later verschijnt in *La France* zegt veel over de mens en musicus Florent Schmitt: "De muziek van Dhr. Igor Stravinsky, door zijn bezeten opwindende, door de krankzinnige maalstroom van zijn hallucinerende ritmes; door zijn samenvoegingen van harmonieën die verder gaan dan enige conventie of analyse, door een agressieve onverschrokkenheid die niemand - zelfs Dhr. Richard Strauss niet - tot nu toe had aangedurfd; door de obsessieve aandrang van zijn thema's, hun pit en hun vreemdheid; door te zoeken naar klank waar die het meest paradoxaal is: gewaagde combinaties van klankkleuren, systematisch gebruik van extreme registers van de instrumenten; door zijn tropische orkestraties, iriserend en van onwaarschijnlijke pracht; kortom, door een overmaat, een ongelooflijke weelderigheid van verfijning en kostbaarheid, bereikt de muziek van Dhr. Igor Stravinsky dit onverwachte - maar toch opzettelijke - resultaat: het geeft ons de indruk van de meest duistere barbaarsheid." Het zou over de muziek van Florent Schmitt zelf kunnen gaan. Hij vervolgt: "Het genie van Igor Stravinsky had geen treffender bevestiging kunnen krijgen dan het onbegrip van de menigte en zijn wrede vijandigheid. (...) Alles terugbrengend tot hun eigen verwaande middelmatigheid, zullen ze niet toegeven, kunnen ze niet tolereren dat een kunstenaar creatief moet zijn zonder zich om hen te bekommeren (...). Met een logica, een niet te vermijden onfeilbaarheid, eist menselijke domheid haar rechten op."

In de dagelijkse omgang is sarren een favoriete bezigheid, het liefst als het muziek van collega-componisten betreft.

Zijn boerse gedrag bezorgt hem de bijnaam: *het everzwijn uit de Ardennen*. Vaak aangehaald is zijn triomfantelijke opmerking bij een uitvoering van Ravel's *Bolero*, als hij pas halverwege het stuk de concertzaal komt binnenvallen: "Ik ben gekomen voor de modulatie". Ook Darius Milhaud - met wie hij nu gebroederlijk samen op deze cd staat - moet het ontgelden. Bij de première van diens opera *Bolivar* komen de twee elkaar tegen in de pauze. Zonder zelfs maar een woord over Milhaud's muziek, maar wel met een twinkeling in zijn ogen, treitert hij: "Wel Darius, ik ga maar eens. En jij?"

Hetzelfde temperament stuwt hem op in een componeerwoede die duurt tot aan zijn dood op 87-jarige leeftijd. Collega-componisten achten hem hoog, zoals Olivier Messiaen: "Van mening verschillen over zijn grootheid is domweg ondenkbaar".

Het *Trio à cordes Op. 105* is een fascinerend werk van een componist die zich in zijn laatste jaren steeds meer richt op de kamermuziek. Schmitt draagt het op aan het *Pasquier trio* en hij zoekt de grenzen op van hun kunnen. De drie broers Jean, Pierre en Étienne Pasquier studeren een heel jaar op het stuk voordat zij het in première brengen en vastleggen op 78-toerenplaat. Ook van de luisteraar wordt veel gevergd, maar de moeite wordt vorstelijk beloond. Het is spannend om te horen hoe de componist uit drie instrumenten zo'n volheid van klank en kleur weet te toveren, het is als het ware een strijksextet voor drie spelers. Je hoort onrust en ontroerende lyriek, subtiliteit en extravagantie. Het is een grootse compositie, die bij elke beluistering nieuwe muzikale perspectieven opent.

Michiels verhaal

Vaak begint een Prismarepetitie met een iets te eerlijk antwoord op de vraag '*Hoe gaat het?*'. Dan delen we om half tien 's ochtends niet alleen muzikale kwesties, maar ook onze persoonlijke overwinningen, teleurstellingen en depressies. Tel daar lange auto-, trein- en kleedkamergesprekken bij op en u begrijpt, wij weten alles van elkaar. Onze manier van spelen, onze manier van programma's maken en ook het samenstellen van deze cd kan dan ook niet anders dan persoonlijk zijn.

Elisabeths verhaal

De muze schoot mij te hulp in een van mijn moeilijkste momenten. In 2012 werd mijn partner, musicoloog Bob Gilmore, ernstig ziek. We wisten toen dat het einde van zijn leven nabij was. De periode tot zijn dood op 2 januari 2015 was intens moeilijk, maar ook intens mooi en vervuld van liefde. Ik deed wat ik kon om Bobs laatste levensfase zo zinvol en draaglijk mogelijk te maken. Op een avond verraste Bob mij met *La Mienne*, het eerste deeltje van de pianocycclus *La Muse ménagère*, in een arrangement voor strijktrio dat hij stiekem voor mij gemaakt had, net zoals Milhaud ooit in het geheim gewerkt had aan dit kado voor zijn geliefde Madeleine. Wat was ik ontroerd! In Bobs laatste maanden volgden na *La Mienne* nog 5 andere deeltjes. Nog zie ik hem in het avondlijke lamplicht aan tafel zitten, noten schrijvend in zijn verfijnde handschrift. Steeds moest hij stoppen door de pijn in zijn handen, maar hij zette door, uit liefde. Janneke en Michiel kwamen met het idee om de suite af te laten maken door Janneke's broer Marijn van Prooijen, haar echtgenoot Tim Kliphuis en Michiels echtgenote Petra Griffioen, onze dierbaren, onze eigen muzen. Zo vormen wij met zijn allen één groot muziekhuishouden. Dit is een prachtige ode geworden aan Bob en aan alle Muses ménagères op de hele wereld.

Milhaud's verhaal

Het echtpaar Milhaud is een kunstenaarsgezin. Darius kennen we als boegbeeld van de fameuze *Groupe des Six* en Madeleine is een geverd actrice en librettist. Ze werken vaak samen en reizen over de hele wereld. Milhaud kampt levenslang met een zwakke gezondheid, die hem uiteindelijk in een rolstoel doet belanden.

De Milhauds hebben de beschikking over personeel dat Darius verzorgt als Madeleine op tournee is. In 1940 verandert dat. Zij wijken uit naar de Verenigde Staten om aan vervolging door de nazi's te ontkomen. Darius vertelt erover in zijn autobiografie *My Happy Life*: "Madeleine heeft hier een zware taak: er zijn geen bedienden te vinden in de Verenigde Staten, behalve voor hogere prijzen dan het salaris van een Professor aan de Universiteit (...). Ik bewonder mijn collega's die helpen in het huishouden; Madeleine moet overal alleen voor zorgen: schoonmaken, inkopen doen, koken en wassen - en we

hebben een constante stroom bezoekers. Ze is tevens mijn chauffeur en moet hier en daar wat momentjes voor haar eigen werk bij elkaar schrapen. U merkt dat de titel van de kleine pianosuite *La Muse Ménagère* die ik voor haar heb geschreven geen loos verzinsel is". Milhaud's goede vriend en biograaf Paul Collaer schrijft over *La Muse ménagère*: "Deze uiting van waardering is ook een uiting van vertrouwen. De meeste van de vijftien stukken in deze bundel kunnen worden omschreven als 'muziek van de stilte' - de avondlijke stilte waarbij men nog maar weinig woorden wisselt, wanneer de gedachten zich naar binnen keren - muziek die de meest verborgen zieleroerselen uitdrukt. (...) Onwillekeurig roepen we *Der Dichter spricht* van Schumann op als we 's avonds, in eenzaamheid, nummers spelen als *Poëzie*, *Samen musiceren*, *De Zoetheid van de avonden* of *Lezen in de nacht*, als we vaag en versluierd *Het Kaartleggen* laten opklinken, als we geamuseerd in *Het Koken* of *De Was* de kenmerken herkennen van de geliefde Muze, de turbulentie van *De Zoon die schildert*".

Michiel Weidner

Prisma's verhaal

Sinds de oprichting in 2002 staat Prisma Strijktrio garant voor de mooiste muziek op het scherp van de snede. Stevig verankerd in de klassieke strijktaditie vertolkt het trio muziek uit heel de wereld, van alle tijden, in vele stijlen. Oude en nieuwe muziek klinken als vanzelfsprekend naast elkaar.

Prisma is te horen op podia als het Koninklijk Concertgebouw, Muziekgebouw aan 't IJ, Rijksmuseum en De Doelen, op festivals als Wonderfeel, Grachtenfestival en November Music en op radio en tv.

MICHEL WEIDNER **CELLO**

LA MUSE

Chers auditeurs, voici un CD qui a une histoire personnelle.

Cette histoire commence tout d'abord par notre choix de cette musique. Nous vous présentons deux œuvres très différentes l'une de l'autre, toutes deux datant de 1944. L'une est turbulente et imposante, l'autre sobre et poétique. Les deux compositeurs ne partagent pas, assurément, les mêmes idées, ce sont plutôt des personnalités qui s'opposent. Néanmoins leurs œuvres, selon nous, s'accordent bien ensemble et se renforcent même. Serait-ce l'inspiration - disons la Muse - qui les rapproche ? La muse de Florent Schmitt est, semble-t-il, la musique elle-même, la force motrice de son impulsion explosive à composer. Darius Milhaud désigne, lui, sa femme Madeleine comme étant sa muse, et il témoigne de sa gratitude envers elle dans sa musique.

Disons que Prisma sera votre muse.

L'histoire de Janneke :

La fondation du Trio à cordes Prisma, en 2002, a tout naturellement mené à la recherche d'un répertoire. Peu de compositeurs se sont hasardés à écrire pour la petite sœur rebelle du quatuor à cordes. Parfois il nous arrive de tomber sur un trésor caché d'une telle originalité et d'une telle profondeur que nous ne parvenons pas à comprendre pourquoi ce trésor est resté enfoui si longtemps. Parmi les tuyaux que nous refilaient nos collègues sur le répertoire pour trio à cordes figurait parfois un nom mystérieux : *Florent Schmitt*. Et ils ajoutaient : « un Ravel déchainé, extrêmement difficile ». Ce nom a continué de me hanter. Après avoir poli pendant dix années de nombreux petits bijoux pour trio à cordes, mes camarades de Prisma se sont laissés convaincre. À l'aide de pioches et de marteaux, nous nous sommes mis à déterrer ce trésor caché. Et à notre grande joie, nous avons découvert un magnifique diamant. Le voici !

L'histoire de Florent Schmitt :

Florent Schmitt est le plus important compositeur français dont vous n'aviez peut-être jamais entendu parler. Lorrain de naissance, il ressent à l'âge de 19 ans une attirance irrésistible pour le centre du monde de l'art européen : Paris. Là, il se lie aussitôt d'amitié avec Ravel et Stravinsky. Être entre artistes, pour Florent Schmitt c'est important. Durant

toute sa vie, il ouvrira tous les dimanches après-midi les portes de sa *Villa Oiseau de Feu*. Nombreux sont ceux qui voient en lui le maillon reliant la musique allemande à la musique française, probablement en raison de ses origines plus proches de Stuttgart que de Paris. Pour nous, sa musique est purement française. Debussy, Ravel et Fauré, son professeur, marquent de leur empreinte son évolution. Son style dépasse l'impressionnisme, à la recherche d'un monde excitant et confus de poésie obscure et d'extase féerique.

Outre un compositeur, Florent Schmitt est pendant trente ans un critique musical apprécié mais aussi redouté. D'un tempérament explosif et doté d'une plume acérée. Sans aucune réserve, il prend la défense de son cher ami Igor Stravinsky lors de la fameuse première du *Sacre du Printemps*. Alors que la salle, dès le début, se met en signe de désapprobation à murmurer et ricaner, Stravinsky entend Schmitt s'exclamer : « Taisez-vous, les grues du seizième », s'adressant ainsi aux dames distinguées du 16e arrondissement. Sa recension qui paraît cinq jours plus tard dans *La France* en dit long sur l'homme et le musicien qu'était Florent Schmitt : « La musique de M. Igor Strawinsky, par son agitation frénétique, le tourbillon insensé de ses rythmes hallucinants ; par ses agrégations d'harmonies en dehors de toute convention et de toute analyse, d'une hardiesse agressive que nul – ni M. Richard Strauss – n'avait osée jusqu'à ce jour ; par l'insistance obsédante de ses thèmes, leur saveur et leur étrangeté ; par la recherche de la sonorité dans ce qu'elle a de plus paradoxal : combinaisons audacieuses des timbres, emploi systématique du registre exceptionnel de l'instrument ; par son orchestration tropicale, iridescente, d'une somptuosité invraisemblable ; par un excès, pour tout dire, une luxuriance inouïe de raffinement et de préciosité, la musique de M. Igor Strawinsky arrive à ce résultat inattendu – et voulu – de nous donner l'impression de la plus ténébreuse barbarie. » On pourrait en dire autant de la musique de Florent Schmitt lui-même. Et il poursuit : « Le génie d'Igor Strawinsky ne pouvait recevoir de plus frappante confirmation que l'incompréhension de la foule et son hostilité méchante. (...) Ramenant tout à leur médiocrité vaniteuse, ils ne veulent admettre, ils ne peuvent tolérer que l'artiste crée sans se soucier d'eux (...). D'une logique, d'une infaillibilité implacables, la bêtise humaine ne perd jamais ses droits. » Dans la vie courante, les gens aiment à titiller, surtout quand il s'agit de la musique de collègues compositeurs.

Son côté rustre vaut à Florent Schmitt le surnom de « sanglier des Ardennes ». On cite souvent la remarque qu'il fit d'un air triomphant en entrant essoufflé dans la salle de concert alors que le *Boléro* de Ravel avait déjà commencé : « Je suis venu pour la modulation ». De même, Darius Milhaud – avec lequel il figure côte à côte sur ce CD – en est victime. Lors de la première de son opéra *Bolivar*, les deux hommes se rencontrent durant l'entracte. Sans faire la moindre allusion à la musique de Milhaud, mais avec une étincelle dans les yeux, il lui dit d'un ton railleur : « Eh bien, Darius, moi je m'en vais. Vous restez, vous ? » Le même tempérament le pousse à composer frénétiquement, jusqu'à sa mort survenue à l'âge de 87 ans. Ses collègues compositeurs le tenaient en haute estime. Pour Olivier Messiaen par exemple, il était purement inconcevable qu'on puisse mettre en doute sa grandeur.

Le Trio à cordes Op. 105, de 1944, est une œuvre fascinante d'un compositeur qui dans les dernières années de sa vie se focalise de plus en plus sur la musique de chambre. En la dédiant au Trio Pasquier, Schmitt explore les limites des possibilités de cet ensemble. Les trois frères Jean, Pierre et Étienne Pasquier l'étudient pendant toute une année avant de la créer et de l'enregistrer sur un disque 78 tours. Elle exige également beaucoup de la part de l'auditeur, mais celui-ci est largement récompensé. On retient son souffle en écoutant la façon dont le compositeur a réussi, tel un magicien, à produire à partir de trois instruments une telle plénitude de couleur et de sonorité. C'est, pourrait-on dire, un sextuor à cordes pour trois interprètes. Agitation et lyrisme émouvant, subtilité et extravagance se dégagent de l'œuvre. Il s'agit d'une composition grandiose, qui à chaque écoute ouvre de nouvelles perspectives musicales.

L'histoire de Michiel :

Souvent les répétitions de Prisma commencent par une réponse un peu trop honnête à la question : « Comment ça va ? ». Nous partageons alors à 9 heures 30 du matin non seulement des questions d'ordre musical, mais aussi nos victoires, nos déceptions et nos dépressions personnelles. De plus, les longues conversations en auto, en train ou dans les vestiaires font – et vous l'aurez compris – que nous savons tout les uns des autres. Notre interprétation, notre programmation mais aussi l'élaboration de ce CD ne peuvent donc être autres que personnelles.

L'histoire d'Elisabeth :

La muse m'est venue en aide à l'un des moments les plus difficiles de ma vie. En 2012, mon partenaire, le musicologue Bob Gilmore, tomba gravement malade. Nous savions alors que sa fin était proche. La période précédant sa mort, survenue le 2 janvier 2015, fut extrêmement difficile, mais aussi extrêmement belle et emplie d'amour. Je fis tout ce qui était en mon pouvoir pour rendre autant que possible la dernière phase de la vie de Bob supportable et remplie de sens. Un soir, Bob me fit la surprise de me montrer *La Mienne*, la première pièce du cycle pour piano *La Muse ménagère*, dans un arrangement pour trio à cordes qu'il avait fait à mon insu à mon intention, tout comme Milhaud avait autrefois travaillé secrètement à ce morceau qu'il avait dédié à sa chère Madeleine. Ce que je fus émue ! Durant les derniers mois de Bob suivirent encore après *La Mienne* cinq autres pièces. Je le vois encore aujourd'hui assis le soir à sa table en train d'écrire de son écriture élégante les notes à la lumière de la lampe. Il devait sans cesse s'arrêter en raison de la douleur dans ses mains, mais il est allé jusqu'au bout, par amour. Janneke et Michiel eurent alors l'idée de faire achever la suite par le frère de Janneke, Marijn van Prooijen, son mari Tim Kliphuis, et l'épouse de Michiel, Petra Griffioen : des personnes qui nous sont chères, qui sont nos propres muses. Ainsi formons-nous tous ensemble une seule grande famille musicale. Le résultat est une ode magnifique à Bob et à toutes les Muses ménagères à travers le monde.

L'histoire des Milhaud :

Les Milhaud constituent un couple d'artistes. Darius est la figure de proue du fameux *Groupe des Six* tandis que Madeleine est une actrice et librettiste de renom. Ils travaillent souvent ensemble et voyagent à travers le monde entier. Depuis toujours, Milhaud souffre d'une santé fragile, qui le clouera finalement dans un fauteuil roulant. En France, les Milhaud disposent d'une aide-ménagère qui s'occupe de Darius quand Madeleine est en tournée. Cependant, en 1940 le couple doit se réfugier aux États-Unis pour échapper aux persécutions orchestrées par les nazis. Dans *Ma Vie heureuse*, son autobiographie, Darius écrit : « Madeleine a une besogne dure ici : il n'y a pas de domestiques aux États-Unis ou à des prix supérieurs aux salaires des professeurs d'université (...) ; Madeleine est seule à tout assurer : ménage, marché, cuisine, vaisselle — et nous recevons sans cesse. Elle me sert également de chauffeur et doit voler son temps pour continuer à lire et à travailler pour

elle. Aussi la petite suite pour piano qui s'intitule *La Muse ménagère*, et que j'ai écrite à son intention, n'est pas une vaine allusion. »

Paul Collaer, biographe et ami très proche de Milhaud, décrit le cycle : « Cet hommage de reconnaissance est aussi une confidence. De la plupart des quinze pièces que comporte ce recueil, on pourrait dire qu'elles sont une musique de silence : ce silence nocturne où l'on échange à peine quelques mots, qui incite au repli sur soi-même et révèle les exhalaisons les plus cachées de l'âme ; (...) On évoque involontairement *Der Dichter spricht* de Schumann en jouant, le soir venu, des pages telles que *La Poésie*, *Musique Ensemble*, *La douceur des Soirées* ou *Lectures nocturnes*, en laissant sourdre imprécise, voilée, *La Cartomancienne*, et l'on s'amusera à reconnaître dans *La Cuisine* ou *La Lessive* les traits de la Muse aimée, la turbulence du *Fils peintre*. »

Michiel Weidner

Traduction : **Claude Heurtaux**

Trio à cordes Prisma

Depuis sa fondation en 2002, l'ensemble Prisma doit sa renommée à ses interprétations de haut niveau. Solidement ancré dans la tradition classique pour cordes, Prisma interprète de la musique du monde entier et de tous les temps ; musique ancienne et musique nouvelle se côtoient tout naturellement.

Prisma s'est produit dans de nombreux festivals internationaux ainsi que sur de nombreuses scènes - Koninklijk Concertgebouw, De Doelen, Muziekgebouw aan 't IJ, Rijksmuseum, Wonderfeet, Grachtenfestival, November Music – mais aussi à la radio et à la télévision.

JANNEKE VAN PROOIJEN **VIOLIN**

PRISMA STRING TRIO

JANNEKE VAN PROOIJEN VIOLIN

ELISABETH SMALT VIOLA

MICHEL WEIDNER CELLO

Recording: Mediatrack

Producer/recording engineer: Tom Peeters

Recording location: Westvest90, Schiedam, the Netherlands

Recording dates: July 14, 15, 16 & November 9, 2020

Microphones: Brüel & Kjaer 4003, Neumann modified by Rens Heijnis

Microphone cables, interlinks: Acoustic Revive

Arrangements Bob Gilmore (5,7,8,9,11,14) Petra Griffioen (6,13,19),

Tim Kliphuis (10,15,17), Marijn van Prooijen (12,16,18)

Text: Michiel Weidner

Translations: Claude Heurtaux, Tim Kliphuis

Photography: Maaïke Eijkman

Additional photography: Marco Borggreve, Simon van Boxtel, Paolo Giudici

Artwork design: Egbert Luijs (studioEGT)

Thanks to:

Bob, Tim, Petra, Marijn, Ida Weidner, Patrick Ozzard-Low, Splendor Amsterdam, Prisma Trio Foundation and its board members, Sena performers music production fund, our fans, our crowdfunding sponsors and last but not least Philip Nones for his inspiring information on Florent Schmitt. His website and blog are a treasure trove of stories to make any other composer jealous: florentschmitt.com

Vive la muse!

www.prismatrio.nl
www.cobrarecords.com

performers
Sena

